

DOI: 10.53120/czst.2023.261-263

„Częstochowskie
Studia Teologiczne”
50 (2023), s. 261-263
ISSN: 0137-4087

ks. Adam Młynarczyk

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego - Warszawa

mlynarczyk@mailplus.pl

ORCID: 0000-0003-1303-1036

Article submitted: 13.03.2023; accepted: 15.03.2023.

Recenzja

**T. Liszewski, K. Matuszewski,
*Spowiednik wobec dramatu wykorzystania
seksualnego. Poradnik, Wydawnictwo WAM,
Kraków 2021, ss. 94, ISBN: 9788327719508***

Od kilku lat w Kościele katolickim z coraz większą otwartością i świadomością powagi zagadnienia porusza się temat przestępstwa wykorzystania seksualnego osób nieletnich. Jakkolwiek w znaczącej większości we wspomnianym dyskursie omawiane są zagadnienia związane z sytuacjami, gdy sprawcą takiego czynu jest duchowny, należy stwierdzić, iż każda sytuacja zaistnienia takiego deliktu jest dla ludzi Kościoła swoistym wyzwaniem. Szczególnych trudności nastroczają wypadki, gdy spowiednik dowiaduje się o takim fakcie podczas sprawowania sakramentu pokuty i pojednania. Z jednej strony bowiem pojawia się naturalne ukierunkowanie na działania związane z zadośćuczynieniem pragnieniu sprawiedliwości, z drugiej zaś spowiedź wiąże się z koniecznością zachowania bezwzględnej tajemnicy. W tej przestrzeni mogą pojawić się po stronie spowiednika wątpliwości, w jaki sposób powinien postąpić. Próbą ich rozjaśnienia jest publikacja wydana nakładem wydawnictwa WAM nosząca tytuł „Spowiednik wobec dramatu wykorzystania seksualnego. Poradnik”, która ukazała się w Krakowie w roku 2021.

Autorami publikacji są ks. dr Tomasz Liszewski, kapłan archidiecezji łódzkiej, psycholog i psychoterapeuta, duszpasterz ofiar wykorzystania seksualnego i ich rodzin w swej archidiecezji oraz ks. dr Krzysztof Matuszewski, teolog, psycholog i psychoterapeuta z archidiecezji katowickiej, który w swoim kościele partykularnym pełni funkcję członka zespołu ds. prewencji w zakresie ochrony dzieci i młodzieży.

We wprowadzeniu do omawianej publikacji, Autorzy zjawisko wykorzystania seksualnego rozpatrują niejako w dwu aspektach, a mianowicie jako dramat osoby, która została nim dotknięta, z drugiej zaś jako wyzwanie dla spowiednika, który dowiaduje się o takim wydarzeniu w kontekście sakramentu pokuty i pojednania. Jako cel pracy Autorzy stawiają sobie „pomoc dla spowiedników w przygotowaniu się do posługi, zwłaszcza w trzech sytuacjach [...] 1) gdy penitent został wykorzystany seksualnie; 2) gdy penitent nie doświadczył wykorzystania seksualnego, ale zraniło ono kogoś z jego otoczenia; 3) gdy penitent jest sprawcą wykorzystania seksualnego” (s. 10-11). Należy podkreślić, że lektura publikacji prowadzi do wniosku, że Autorzy w poszczególnych rozdziałach konsekwentnie realizują postawiony sobie cel.

W każdym z rozdziałów czytelnikowi przedstawiona zostaje psychologiczna charakterystyka penitenta ze wskazaniem, czego – poza pojednaniem z Bogiem, co jest podstawowym celem sakramentu pokuty i pojednania – oczekuje, przychodząc do konfesjonału. Autorzy wyjaśniają psychologiczne mechanizmy działające w osobach przychodzących do spowiedzi, dzięki czemu spowiednik – nawet nieposiadający pogłębionej wiedzy z zakresu psychologii – jest w stanie zrozumieć złożoność sytuacji penitenta i w tym świetle ocenić zadania, jakie stoją przed nim. Jako atut pracy należy wskazać, że każdy z trzech rozdziałów jest opatrzony podsumowaniem określonym jako „specyficzne dla tej sytuacji zadania spowiednika w skrócie”.

Ostatni, czwarty rozdział książki stanowi wybór przepisów, zarówno pochodzenia kościelnego, jak i z zakresu polskiego prawa karnego, odnoszących się do obowiązku powiadomienia o przestępstwie i deliktach dotyczących sfery wolności seksualnej. Tu jednak należy wskazać, że o ile Autorzy przytoczyli normę z kodeksu postępowania karnego, określającą, iż spowiednik nie jest objęty obowiązkiem zgłoszenia organom ścigania swojej wiedzy o popełnieniu przestępstwa, o tyle zabrakło odwołania się do analogicznego przepisu w procedurze cywilnej (a przecież można sobie wyobrazić sytuację, w której duchowny powołany jest jako świadek w sprawie, której rozpatrywanie należy do kognicji wydziałów cywilnych sądów powszechnych). Nadto, przytaczając przepisy w niniejszej części, odniesiono się do instytucji przedawnienia w obrębie prawa kanonicznego, zaś co do prawa świeckiego, została ona przemilczana.

Jako pewien mankament niniejszej publikacji można wskazać odwołania się do nieaktualnej już wersji przepisów księgi VI Kodeksu Prawa Kanonicznego. Dla przykładu, na str. 70 Autorzy powołują się na kan. 1387 KPK,

jako przepis typizujący przestępstwo solicytacji. W obecnej wersji Kodeksu przepis ten jest zawarty w kan. 1385. Podobnie typizujący przestępstwo rozgrzeszenia współnika grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu przepis, na stronie 71 omawianej publikacji, Autorzy przywołali jako kan. 1378, podczas gdy obecnie jest to kan. 1384.

Papież Franciszek promulgował bowiem Konstytucję apostolską *Pascite gregem Dei* (reformującą kanoniczne prawo karne) 23 maja 2021 roku, zaś przepisy te weszły w życie 8 grudnia tegoż roku. Przyglądając się dokładnie omawianej publikacji, wnikliwy czytelnik dostrzeże, że nihil obstat otrzymała ona 16 lipca 2021 roku, a więc po promulgacji *Pascite gregem Dei*. Mając więc na uwadze fakt, że cytowane przepisy – w przywołanej numeracji norm kodeksu – miały obowiązywać jeszcze jedynie przez kilka miesięcy, można wyrazić ubolewanie, że na ostatnim etapie redakcji publikacji Autorzy nie podjęli się trudu dostosowania jej do mających wejść w życie przepisów.

Podsumowując, należy jednak podkreślić, iż wskazane niedoskonałości nie umniejszają wartości omawianego opracowania, które można ocenić jako wartościową pomoc dla duchownych, którzy na co dzień posługują w „trybunale miłosierdzia” i którzy chcą to czynić w sposób rzetelny, dysponując adekwatną wiedzą.